ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม: ภาษาใกล้สูญของอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

The Vietnamese Language among Thai-Vietnamese: An Endangered Language in That Phanom District, Nakhon Phanom Province

วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (Wirat Wongpinunwatana)[1]*
ณัฐพล ชารีรักษ์ (Natthaphon Chareerak)[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม และประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตามกรอบแนวคิดการประเมินสถานการณ์ทางภาษาของยูเนสโก เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา และการเลือกใช้ภาษาในแวดวงที่บ้านและแวดวงนอกบ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ คนไทยเชื้อสายเวียดนาม จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบไคสแควร์ และสถิติทดสอบ f-test

---

[1] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*
Assistance Professor in Thai program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University,
**Corresponding author; E-mail: wirat@kku.ac.th*

[2] *ครู คศ. 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม*
Practitioner Level, Department of Thai Language, Thatphanom School, The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom

ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ไม่ได้ใช้ภาษาเวียดนามเป็นภาษาแม่ แต่ใช้ภาษาลาวอีสานและภาษาไทยแทน 2) ทั้ง 3 กลุ่มอายุ มีความสามารถทางภาษาเวียดนามทั้งการฟังและพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้นทั้งแวดวงที่บ้านและแวดวงนอกบ้าน และแทบจะไม่เลือกใช้ภาษาเวียดนามเลย ขณะที่อีก 2 กลุ่มอายุ มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาเวียดนามปนกับภาษาลาวอีสานและภาษาไทยมากขึ้น และ 4) ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นภาษาใกล้สูญที่อยู่ใน “ระดับใกล้สูญอย่างแน่นอนจนถึงระดับใกล้สูญอย่างรุนแรง”

คำสำคัญ: ภาษาเวียดนาม, ภาษาใกล้สูญ, คนไทยเชื้อสายเวียดนาม, อำเภอธาตุพนม, จังหวัดนครพนม

Abstract

These quantitative research objectives were to a) investigate the first language or mother tongue, language proficiency, and language choices of Thai-Vietnamese, and b) evaluate the Vietnamese language situation among Thai-Vietnamese in That Phanom district, Nakhon Phanom province, under the theoretical framework of UNESCO Language Situation Assessment. The research instrument employed questionnaires to investigate the mother tongue, language proficiency, and language choices' usage in domestic and external contexts. The sampling method was purposive sampling and consisted of ninety Thai-Vietnamese in three age ranges. For the data analysis, the statistical data, such as frequency, percentage, standard deviation, Chi-Square, and F-test, were proceeded with in this study. The results indicated that 1) Vietnamese usage seems to have disappeared among the under-25-year old group and been replaced by Lao-Isan instead, and 2) all three age groups had a statistically significant difference in both listening and speaking proficiency in Vietnamese at 0.05 points,

3) the under-25-year old group tended to choose Thai in domestic and external contexts and rarely chose Vietnamese, whereas the other two age groups tend to mix Vietnamese with Lao-Isan and Thai, 4) From the data analysis, this study can infer that the Vietnamese language among the Thai-Vietnamese in That Phanom district, Nakhon Phanom Province was in a critical concern at the "definitely endangered to severely endangered level."

Keywords: Vietnamese, Endangered Language, Vietnamese-Thai People, That Phanom District, Nakhon Phanom Province

1. บทนำ

จังหวัดนครพนมเป็นอีกหนึ่งจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่มีคนเวียดนามอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมากในช่วงสงครามอินโดจีน (Indochina Wars) ซึ่งเป็นการลี้ภัยทางสงคราม และเมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทยก็ถูกจำกัดสิทธิในเรื่องสัญชาติโดยกำหนดสถานะเป็น “ผู้อพยพ” และถูกจำกัดสิทธิในเรื่องที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน ตลอดจนการศึกษาเล่าเรียน การถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ นี้ส่งผลให้คนเวียดนามอพยพส่วนใหญ่ต้องอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นในชุมชนเดียวกัน หรือตั้งร้านค้าเพื่อทำมาหากินอยู่ภายในบริเวณเดียวกัน โดยเฉพาะเขตเทศบาลอำเภอเมืองนครพนม อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน และอำเภอธาตุพนม และเมื่อมีกฎหมายกำหนดให้คนเวียดนามอพยพได้รับสัญชาติไทย จึงเรียกคนเวียดนามอพยพและลูกหลานของคนเวียดนามอพยพที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยว่า “คนไทยเชื้อสายเวียดนาม” (จตุพร ดอนโสม, 2551, น. 1-2 และนิภากร กำจรเมนุกูล, 2556, น. 71-72)

คนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จะอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนคนไทยเชื้อสายเวียดนาม และบางครอบครัวก็อาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยเชื้อสายจีน และบางครอบครัวก็อาศัยอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานซึ่งมีจำนวนมากที่สุดในอำเภอธาตุพนม ดังนั้นเมื่อคนไทยเชื้อสายเวียดนามต้องติดต่อสื่อสารกับคนต่างกลุ่มจึงต้องใช้ภาษาลาวอีสานและภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาของคนกลุ่มใหญ่ในอำเภอธาตุพนม ประกอบ

กับในอดีตก่อนที่จะได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย คนไทยเชื้อสายเวียดนามถูกจำกัดสิทธิหลายด้าน เมื่ออยู่นอกครอบครัวหรือนอกชุมชนของตนจึงไม่แสดงตัวตนว่าเป็นคนเวียดนามให้บุคคลอื่นรับรู้ และวิธีการที่ดีที่สุดคือหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาเวียดนามเมื่อต้องสื่อสารกับบุคคลอื่น จึงทำให้เวลาต่อมาภาษาเวียดนามถูกจำกัดให้ใช้สื่อสารกันเฉพาะภายในครอบครัวหรือภายในชุมชนของคนไทยเชื้อสายเวียดนามเท่านั้น (พงษ์เทพ โรจน์วิรัตน์, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2564, ทวี รุ่งโรจน์อุดมผล, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2564)

ภาษาเวียดนามจัดอยู่ในสาขาเหวียด-เหมื่อง (Viet-Muong) สาขาหนึ่งในตระกูลภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer) หรือตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) ประกอบด้วยภาษาเขมร ภาษามอญ เป็นต้น แต่ยังมีนักภาษาศาสตร์บางส่วนเห็นว่าควรจัดภาษาเวียดนามให้เป็นอีกภาษาหนึ่งแยกออกจากภาษามอญ-เขมร ภาษาเวียดนามเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ แต่นักภาษาศาสตร์ยังคงจัดภาษาเวียดนามให้อยู่ในกลุ่มออสโตรเอเชียติก ซึ่งภาษาเวียดนามในประเทศเวียดนามนั้นมีการออกเสียงและสำเนียงที่ต่างกัน คนเวียดนามด้วยกันเท่านั้นถึงจะสามารถแยกแยะได้ ส่วนภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามมีการเพี้ยนจากภาษาเวียดนามดั้งเดิม มีการผสมผสานกับคำในภาษาไทย และเป็นภาษาเวียดนามที่คนไทยเชื้อสายเวียดนามเข้าใจกันเอง (กรรณิการ์ วรหาร, 2556, น. 154-155) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทวี รุ่งโรจน์อุดมผล (สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2564) นายกสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอำเภอธาตุพนม สามารถสรุปสถานการณ์ของภาษาเวียดนามได้ว่า ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง เพราะคนไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่แทบจะไม่สามารถใช้ภาษาเวียดนามได้เลย ขณะเดียวกันคนไทยเชื้อสายเวียดนามทุกรุ่นอายุก็ใช้ภาษาเวียดนามในครอบครัวน้อยลง

การประเมินสถานการณ์ทางภาษาในสังคมหนึ่ง ๆ นั้นมุ่งอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาและลักษณะของภาษาที่ยังมีชีวิตหรือภาษาที่ยังมีผู้ใช้อยู่จริงในสังคม และอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสถานการณ์ทางสังคมที่เอื้อให้ภาษาอยู่ในภาวะไม่ปลอดภัย (Unsafe) ซึ่งภาษานั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นภาษาใกล้สูญ (Endangered Language) และเกิดการสูญภาษา (Language Loss) ในที่สุด และหากกล่าวถึงสถานการณ์ทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ภาษาเหล่านี้จะอยู่ในภาวะวิกฤติหรือภาษาที่อยู่ในภาวะอ่อนแอใกล้สูญ (Crystal, 2000, pp. 20-21) ซึ่งรายงานขององค์การ

เพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO, 2003, p. 2) ระบุว่า ภาษาร้อยละ 90 ทั่วทุกภูมิภาคของโลกจะถูกแทนที่ด้วยภาษาที่มีอำนาจเหนือกว่า และมากกว่า 6,000 ภาษาของโลกจะสูญสิ้นไปในศตวรรษที่ 21 นี้ โดยมีภาษากว่า 2,500 ภาษาเป็นภาษาใกล้สูญ สอดคล้องกับ Isa, Ahmed & Grema (2014, p. 46) และ Grenonle (2011, p. 27) ซึ่งอธิบายไว้ว่า ปลายศตวรรษที่ 21 นี้ ภาษาที่มีผู้พูดเกือบครึ่งหนึ่งของภาษาในภูมิภาคของโลกจะเป็นภาษาสูญ เนื่องจากไม่มีผู้พูดเป็นภาษาแม่

ขณะที่สถานการณ์ทางภาษาในประเทศไทยนั้นงานวิจัยของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2549, น. 13-14, 2548, น. 6-7 และ 2547, น. 20) พบว่า มีภาษาอย่างน้อย 14 ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในภาวะวิกฤตใกล้สูญ เนื่องจากเป็นกลุ่มภาษาที่อยู่ในวงล้อมของภาษาอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากกว่าและมีศักดิ์ศรีสูงกว่า จำนวนผู้พูดก็เหลือน้อยลงหรือเหลือเพียงผู้พูดเฉพาะรุ่นอาวุโส และ/หรือไม่มีการใช้ภาษาในบ้านจึงไม่มีการสืบทอดภาษา ถึงแม้ว่าจะมีเพียง 14 ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในภาวะวิกฤติขั้นรุนแรง แต่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในประเทศไม่ว่าจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ล้วนอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัยเช่นกัน เนื่องจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ใช้ภาษาราชการมากขึ้นและใช้ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนลดลงเรื่อย ๆ จนถึงขั้นเลิกใช้ภาษาหรือเปลี่ยนมาใช้ภาษาราชการเพียงภาษาเดียว ทำให้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียวที่ยังปลอดภัยไม่ถึงกับสูญสิ้นไปเช่นเดียวกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ทุกภาษาในประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัยและเสี่ยงต่อการถูกคุกคามจากภาษาที่มีศักดิ์ศรี (Language Prestige) สูงกว่าจนในที่สุดอาจทำให้ภาษานั้นสูญสิ้นจากสังคมไทยได้

จากสถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยที่หลายภาษามีแนวโน้มจะกลายเป็นภาษาในภาวะวิกฤตดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตั้งคำถามว่าสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จะเป็นอย่างไร เพราะผลการศึกษาของฝ่าม แทนห์ ฮ่าย (2559, น. 80-83) และ Thanh & Chanthao (2016, pp. 72-76) แสดงให้เห็นว่าในอนาคตอันใกล้ภาษาเวียดนามมีแนวโน้มจะสูญหายไปจากคนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดอุดรธานี เพราะคนไทยเชื้อสายเวียดนามใช้ภาษาเวียดนามน้อยลงและใช้ภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐพล ณ สงขลา (2563,

น. 20, น. 39) พบว่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ในจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดนครพนม นอกจากจะให้ความสนใจภาษาเวียดนามน้อยลง ความสามารถในการใช้ภาษาเวียดนามก็น้อยลงเช่นกัน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ว่าสถานการณ์ทางภาษาปัจจุบันจะเป็นอย่างไรท่ามกลางผู้ใช้ภาษาส่วนใหญ่เป็นภาษาลาวอีสานและภาษาไทย อีกทั้งยังเป็นชุมชนในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีกลุ่มคนเคลื่อนย้ายเข้าและออกเพื่อท่องเที่ยวและประกอบอาชีพอยู่ตลอดเวลา ผลการวิจัยจะทำให้เข้าใจถึงสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอำเภอธาตุพนม และสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามจังหวัดนครพนมในการจัดทำนโยบายและการวางแผนภาษา (Language Policy and Planning) ที่จะช่วยส่งเสริมการใช้ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการธำรงภาษาเวียดนามอันเป็นอัตลักษณ์ประจำกลุ่มให้คงอยู่สืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาษาแม่ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2.2 เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2.3 เพื่อศึกษาการเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2.4 เพื่อประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยตีความจากผลวิเคราะห์จากภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา และการเลือกใช้ภาษาตามกรอบแนวคิดการประเมินสถานการณ์ทางภาษาของยูเนสโก

3. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การประเมินภาษาใกล้สูญตามกรอบของแนวคิดของ UNESCO

ภาษาใกล้สูญ (Endangered Language) เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาซึ่งเกิดขึ้นกับภาษาใดภาษาหนึ่งในสังคมที่อาจจะไม่มีผู้พูดภาษานั้นอีกต่อไปหลังจากผ่านไปสองถึงสามอายุคน เนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ได้เรียนรู้เป็นภาษาแรก ซึ่งจากสถานการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลกทำให้องค์การยูเนสโก (UNESCO, 2003, pp. 2, 7-17) ได้จัดทำคู่มือเพื่อประเมินสถานการณ์ทางภาษาซึ่งประกอบไปด้วย 9 เกณฑ์ การใช้เกณฑ์ประเมินนี้จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนภาษา ซึ่งสามารถปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางให้เข้ากับบริบทในแต่ละชุมชนได้ และตามวัตถุประสงค์ของการประเมินในแต่ละครั้ง บทความนี้จึงนำกรอบแนวคิดการประเมินสถานการณ์ทางภาษาของยูเนสโก (UNESCO, 2003, pp. 9-10) โดยใช้เกณฑ์การสืบทอดภาษาจากรุ่นสู่รุ่น (Intergeneration Language Transmission) ซึ่งเกณฑ์นี้มุ่งประเมินสถานการณ์ทางภาษาว่าภาษามีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหรือไม่ และถ้าเมื่อใดก็ตามที่ผู้พูดภาษาหยุดส่งต่อภาษาไปก็อาจทำให้เกิดการสูญภาษา ทั้งนี้การสูญภาษาสามารถจัดอันดับได้ตั้งแต่ระดับปลอดภัยไปจนถึงระดับสูญภาษา (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้พูดภาษากับระดับภาษาใกล้สูญ

ระดับภาษาใกล้สูญ	ระดับ	ประชากรผู้พูดภาษา
ปลอดภัย (safe)	5	มีผู้พูดภาษาทุกรุ่นอายุ ไม่ถูกคุกคามจากภาษาอื่น และเกิดการถ่ายทอดภาษาจากรุ่นสู่รุ่น
ไม่ปลอดภัย (unsafe)	4	เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่หรือครอบครัวส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาในชุมชนหนึ่ง ๆ และมีผู้พูดภาษาเป็นภาษาแม่ ทั้งนี้การใช้ภาษาอาจถูกจำกัดให้ใช้อยู่ในบางแวดวงเท่านั้น (เช่น แวดวงที่บ้าน เมื่อเด็กและเยาวชนมีปฏิสัมพันธ์กับรุ่นพ่อแม่ หรือหรือปู่ย่าตายาย))
ใกล้สูญอย่างแน่นอน (definitively endangered)	3	เด็กและเยาวชนไม่ได้เรียนรู้เป็นภาษาแม่อีกต่อไป ผู้พูดภาษาที่อายุน้อยที่สุดจึงเป็นรุ่นพ่อแม่ พ่อแม่อาจยังคงพูดภาษาของตนกับลูก แต่ลูก ๆ จะไม่มีการตอบสนองใด ๆ
ใกล้สูญอย่างรุนแรง (severely endangered)	2	มีผู้พูดภาษาเป็นคนรุ่นปู่ย่าตายายหรือกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น แม้ว่ารุ่นพ่อแม่จะยังคงเข้าใจ แต่โดยทั่วไปแล้วรุ่นพ่อแม่จะไม่พูดกับลูก
เสี่ยงอันตราย (critically endangered)	1	มีผู้พูดภาษาที่อายุน้อยที่สุดจะอยู่ในรุ่นปู่ย่าตายายหรือกลุ่มผู้สูงอายุ และไม่ใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน กลุ่มผู้สูงอายุจะจำได้แค่บางส่วนของภาษา แต่อาจไม่มีโอกาสได้ใช้เนื่องจากไม่มีใครพูดด้วย
สูญหาย (extinct)	0	ไม่มีผู้พูดภาษานั้นแล้ว

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษา

ความสามารถทางภาษา (Language Proficiency) เป็นแนวคิดที่มุ่งศึกษาว่าผู้ใช้ภาษามีความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียนอย่างไรและใช้ได้ดีในระดับใด ซึ่ง Grimes (1986 อ้างใน สราวุฒิ ไกรเสม. 2552, น. 12) ได้อธิบายการทดสอบความสามารถทางภาษาไว้ว่า การใช้แบบสอบถามเป็นวิธีทดสอบที่ง่ายและเหมาะกับชุมชนที่มีประชากรที่ไม่รู้หนังสือจำนวนมาก หรือภาษานั้นไม่มีภาษาเขียน หรือมีจำนวนผู้รู้

ภาษาเขียนน้อยมาก การตั้งคำถามในแบบทดสอบจะให้ผู้บอกภาษาเลือกตอบว่า “ได้” กับ “ไม่ได้”

จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า มีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษาอยู่จำนวนหนึ่ง เช่น มธุรส คุ้มประสิทธิ์ (2562) ศึกษาความสามารถทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สามารถฟังและพูดได้ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษามอญ ภาษากะเหรี่ยง และภาษาไทย สราวุฒิ ไกรเสม (2552) ศึกษาความสามารถทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักละโวยในตำบลรัษฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า สามารถฟังและพูดได้ 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาอุรักละโวย และภาษาไทย และพัชรา อัมพวานนท์ (2551) ศึกษาความสามารถทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มอญในชุมชนบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่า สามารถฟังและพูดได้ 2 ภาษา ได้แก่ ภาษามอญ และภาษาไทย ผลการวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า ภาษาไทยเริ่มเข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อคนไทยไม่ว่าจะกลุ่มชาติพันธุ์ใดก็ตาม และผลการศึกษาทั้ง 3 เรื่องแสดงให้เห็นแนวโน้มความสามารถทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ลดลงตามช่วงอายุ กล่าวคือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอายุน้อยจะฟังและพูดประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนได้น้อยกว่ากลุ่มอายุมาก

การศึกษาความสามารถทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์จะสามารถตีความถึงสถานการณ์ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมหนึ่ง ๆ ได้ เพราะหากกลุ่มชาติพันธุ์มีความสามารถทางภาษาประจำกลุ่มของตนเป็นอย่างดีย่อมหมายความว่าสถานการณ์ทางภาษายังไม่น่าเป็นห่วงและภาษานั้นยังสามารถธำรงอยู่ได้ แต่ถ้ากลุ่มชาติพันธุ์มีความสามารถทางภาษาประจำกลุ่มของตนลดลงและยังสามารถใช้ภาษาอื่นได้อีก สถานการณ์ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อาจเปลี่ยนแปลงไป เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ย่อมเลือกใช้ภาษาที่ตนเองมีความสามารถเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ดังนั้นการศึกษาความสามารถทางภาษาจึงเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การศึกษาการเลือกใช้ภาษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสำคัญในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ได้

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกใช้ภาษา

การเลือกใช้ภาษา (Language Choice) เป็นแนวคิดที่มุ่งศึกษาบุคคลที่มีความสามารถทางภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา ซึ่งบุคคลนั้นจะเลือกใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นตามสถานการณ์ต่าง ๆ ดังที่ พจนานุกรมภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) (2553,

น. 238) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532, น. 24) และณัฐพล ชารีรักษ์ และวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (2564ก, น. 4) อธิบายไว้อย่างสอดคล้องกันว่า การเลือกใช้ภาษา คือ การเลือกใช้ภาษาใดภาษาหนึ่งในการสื่อสาร บุคคลที่พูดได้หลายภาษาจะต้องเลือกว่าเมื่อใดจะพูดภาษาหนึ่งและเมื่อใดจึงจะพูดอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับหน้าที่หรือสถานการณ์ของแต่ละภาษา บางกรณีผู้พูดอาจไม่เลือกใช้ภาษาแยกกันไปโดยเด็ดขาด แต่จะใช้สองภาษาสลับกันไปมา เรียกว่า การสลับภาษา (Code Switching) เป็นการเปลี่ยนภาษาขณะพูดจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง หรืออาจใช้ปนกันไปในประโยคเดียวกันซึ่งเรียกว่า การปนภาษา (Code Mixing) มีลักษณะคล้ายกับการสลับภาษา แต่มักจะปรากฏในรูปของวลีและคำ

จากการทบทวนงานวิจัยพบว่า มีนักวิชาการให้ความสนใจศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก และตัวแปรด้านอายุเป็นตัวแปรสำคัญที่นำมาศึกษาเพื่อประเมินสถานการณ์ทางภาษาของลุ่มชาติพันธุ์ เช่น งานวิจัยของพัชรา อัมพวานนท์ (2551), ยูทากะ โทมโอกะ (2552), สราวุฒิ ไกรเสม (2552), พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล (2554), เบญจนา เสนไสย (2556), บุษบา แฝงสาเคน (2557), นวพล กรรณมณีเลิศ (2559), ฝ่าม แทนห์ ฮ่าย (2559), สุทธิดา จันทร์ดวง (2560), วรรธนะ ปัญบุตร และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2561), และ Thanh & Chanthao (2016) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอายุน้อยมีแนวโน้มว่าจะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้น ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุยังคงใช้ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนในบางแวดวงเท่านั้น

การศึกษาการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอายุต่างกันจะทำให้เข้าใจสถานการณ์ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมนั้นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปงานวิจัยหลายเรื่องจะตั้งคำถามวิจัยเพื่อหาคำตอบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอายุต่างกันจะเลือกใช้ภาษาต่างกันหรือไม่ หากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มอายุน้อยเลือกใช้ภาษาอื่นมากกว่าภาษาแม่ของตน ย่อมหมายความว่าสถานการณ์ทางภาษานั้นกำลังเปลี่ยนแปลงไป

3.4 สรุป

การประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมผู้วิจัยจะตีความจากผลการวิเคราะห์ภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา และการเลือกใช้ภาษา จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา และการเลือกใช้ภาษามาประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตามกรอบแนวคิด

การประเมินสถานการณ์ทางภาษาของยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งใช้เกณฑ์การสืบทอดภาษาจากรุ่นสู่รุ่น ประกอบกับการวิเคราะห์ความความสามารถทางภาษาร่วมด้วย (ภาพที่ 1)

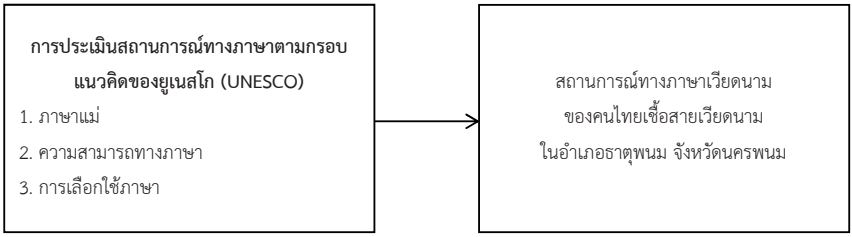

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดพื้นที่ภาคสนามคือเลือกศึกษาที่เทศบาลตำบลธาตุพนม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางสังคมที่น่าสนใจ คือมีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ลาว ลาวอีสาน ผู้ไท ไทยข่า ไทยกวน ญ้อ กะเลิง ไทยเชื้อสายจีน และไทยเชื้อสายเวียดนาม ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสถานการณ์ทางภาษา ได้แก่ ภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา และการเลือกใช้ภาษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย

4.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่มอายุ กลุ่มอายุละ 30 คน ได้แก่ 1) กลุ่มเด็กและเยาวชน อายุต่ำกว่า 25 ปี 2) กลุ่มวัยกลางคน อายุระหว่าง 30–55 ปี และ 3) กลุ่มผู้สูงอายุ อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป รวมทั้งหมด 90 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

4.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด โดยปรับปรุงแบบสอบถามจากงานวิจัยของณัฐพล ชารีรักษ์ (2563) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ พ่อเป็นคน...[3] แม่เป็นคน...[3] คู่สมรสเป็นคน (ถ้ามี)...[3] และภาษาแม่[4] เป็นข้อคำถามเลือกตอบเพียง 1 ข้อ ยกเว้นภาษาแม่ เป็นข้อคำถามเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตอนที่ 2 ความสามารถทางภาษา โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) คือ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย และไม่ได้

ตอนที่ 3 การเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการการใช้ภาษา โดยกำหนดเป็น 2 แวดวงคือ แวดวงที่บ้านและแวดวงนอกบ้าน และกำหนดผู้ร่วมสนทนาซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการสรุปผลและการอภิปรายผลการวิจัย

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

4.5.1 การวิเคราะห์ภาษาแม่ ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลลงในตารางเพื่อนับความถี่แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นค่าร้อยละลงในตาราง และนำสถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi-squared) มาทดสอบความสัมพันธ์ว่าอายุของคนไทยเชื้อสายเวียดนามมีความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือไม่

4.5.2 การวิเคราะห์ความสามารถทางภาษา ผู้วิจัยจัดระเบียบข้อมูลลงในตารางแล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปของตาราง ซึ่งการแปลผลค่าเฉลี่ยความสามารถทางภาษาผู้วิจัยใช้เกณฑ์คะแนนและแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

---

[3] ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในหัวข้อพ่อเป็นคน... แม่เป็นคน... และคู่สมรสเป็นคน... โดยระบุชาติพันธุ์ในแบบสอบถามเป็นลาว ลาวอีสาน ผู้ไท ไทยข่า ไทยกวน ญ้อ กะเลิง ไทยเชื้อสายจีน ไทยเชื้อสายเวียดนาม และอื่น ๆ (ระบุ)... เพื่อทำให้ได้ข้อมูลว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

[4] ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามในหัวข้อภาษาแม่ให้เป็นข้อคำถามเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ เพราะภาษาแม่ของบุคคลอาจมีมากกว่า 1 ภาษาก็ได้ ดังที่พจนานุกรมภาษศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) (2553, น.: 273, น. 297) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532, น. 75-76) อธิบายไว้ อย่างสอดคล้องกันว่า ภาษาแรก (First Language, L1) หรือภาษาแม่ (Mother Language, Native Language) หมายถึง ภาษาที่บุคคลเรียนรู้หรือหัดพูดเป็นภาษาแรก บุคคลอาจมีภาษาแม่มากกว่า 1 ภาษาก็ได้

4.51–5.00	หมายความว่า	ความสามารถทางภาษาในระดับดีมาก
3.51–4.50	หมายความว่า	ความสามารถทางภาษาในระดับดี
2.51–3.50	หมายความว่า	ความสามารถทางภาษาในระดับปานกลาง
1.51–2.50	หมายความว่า	ความสามารถทางภาษาในระดับน้อย
1.00–1.50	หมายความว่า	ความสามารถทางภาษาในระดับไม่ได้

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำสถิติทดสอบ f-test หรือ ANOVA มาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสามารถทางภาษาว่าคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือไม่

4.5.3 การวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาตามแวดวงการใช้ภาษา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการเลือกใช้ภาษากับผู้ร่วมสนทนาตามแวดวงการใช้ภาษาโดยจัดข้อมูลลงในตารางเพื่อนับความถี่และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปของตาราง

4.5.4 การประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ภาษาแม่และการเลือกใช้ภาษามาประเมินสถานการณ์ทางภาษาตามกรอบแนวคิดการประเมินสถานการณ์ทางภาษาของยูเนสโกประกอบกับการตีความจากความสามารถทางภาษาร่วมด้วย

4.6 การสรุปผลและอภิปรายผล ผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1 ภาษาแม่ของคนของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม พบว่า กลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ใช้ภาษาเวียดนามเป็นภาษาแม่มากกว่าร้อยละ 63.33 ขณะที่กลุ่มอายุระหว่าง 30-55 ปี ใช้ภาษาลาวอีสานเป็นภาษาแม่มากกว่าร้อยละ 53.33 ส่วนกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่มากกว่าร้อยละ 60.00 และเป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งกลุ่มอายุระหว่าง 30-55 ปี และกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ไม่ใช้ภาษาเวียดนามเป็นภาษาแม่อีกต่อไป (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ร้อยละภาษาแม่ของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม จำแนกตามภาษาแม่และกลุ่มอายุ

ภาษาแม่	คนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ		
	ต่ำกว่า 25 ปี	30-55 ปี	ตั้งแต่ 60 ปี
เวียดนาม	0.00	0.00	63.33
ลาวอีสาน	40.00	53.33	16.67
ไทย	60.00	26.67	20.00
ภาษา 3	0.00	20.00	0.00
รวม	(30) 100.00	100.00 (30)	100.00 (30)

Chi-square=63.386, df.=6, Sig.=.00, C.C.=0.643

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติ Chi-square พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับภาษาแม่ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูง เท่ากับ 0.643 จากข้อมูลดังกล่าวสามารถประเมินสถานการณ์ทางภาษาได้ว่า ภาษาเวียดนามอาจลดบทบาทลงในชีวิตประจำวัน ขณะที่ภาษาลาวอีสานและภาษาไทยก็เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อคนไทยเชื้อสายเวียดนามมากยิ่งขึ้น ลักษณะดังกล่าวอาจนำไปสู่การเปลี่ยนภาษา (Language Shift) ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

5.2 ความสามารถทางภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสามารถทางภาษาโดยพิจารณาจากการฟังและการพูด มีรายละเอียดดังนี้

ความสามารถในการฟังพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มอายุมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟังภาษาแตกต่างกัน โดยกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี สามารถฟังภาษาเวียดนามเข้าใจในระดับน้อย ฟังภาษาลาวอีสานเข้าใจในระดับดีและฟังภาษาไทยเข้าใจในระดับดีมาก ขณะที่กลุ่มอายุระหว่าง 30-55 ปี สามารถฟังภาษาเวียดนามเข้าใจในระดับปานกลาง และฟังภาษาลาวอีสานและภาษาไทยเข้าใจในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สามารถฟังภาษาเวียดนามเข้าใจในระดับดี และฟังภาษาลาวอีสานและภาษาไทยเข้าใจในระดับดีมาก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟังภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ

ความสามารถในการฟังภาษา	คนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ								
	ต่ำกว่า 25 ปี (n=30)			30-55 (n=30)			ตั้งแต่ 60 ปี (n=30)		
	$\bar{x}$	*S.D.*	แปลผล	$\bar{x}$	*S.D.*	แปลผล	$\bar{x}$	*S.D.*	แปลผล
เวียดนาม	2.10	0.84	น้อย	3.00	1.23	ปานกลาง	4.20	1.24	ดี
ลาวอีสาน	4.50	0.68	ดี	4.60	1.04	ดีมาก	4.90	0.31	ดีมาก
ไทย	5.00	0.00	ดีมาก	5.00	0.00	ดีมาก	5.00	0.00	ดีมาก

ความสามารถในการพูดพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มอายุมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการพูดภาษาแตกต่างกัน โดยกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี สามารถพูดภาษาเวียดนามได้ในระดับน้อยมาก พูดภาษาลาวอีสานได้ในระดับดีและพูดภาษาไทยได้ในระดับดีมาก ขณะที่กลุ่มอายุระหว่าง 30-55 ปี สามารถพูดภาษาเวียดนามได้ในระดับปานกลาง พูดภาษาลาวอีสานได้ในระดับดีและพูดภาษาไทยได้ในระดับดีมาก ส่วนกลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สามารถพูดภาษาเวียดนามได้ในระดับดี และพูดภาษาลาวอีสานและภาษาไทยได้ในระดับดีมาก (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการพูดภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ

ความสามารถในการพูดภาษา	คนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ								
	ต่ำกว่า 25 ปี (n=30)			30-55 ปี (n=30)			ตั้งแต่ 60 ปี (n=30)		
	$\bar{x}$	*S.D.*	แปลผล	$\bar{x}$	*S.D.*	แปลผล	$\bar{x}$	*S.D.*	แปลผล
เวียดนาม	1.90	0.71	น้อย	3.00	1.23	ปานกลาง	4.27	1.26	ดี
ลาวอีสาน	4.30	0.79	ดี	4.33	1.15	ดี	4.90	0.31	ดีมาก
ไทย	5.00	0.00	ดีมาก	5.00	0.00	ดีมาก	5.00	0.00	ดีมาก

แม้ว่าคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุจะสามารถฟังและพูดภาษาไทยได้ในระดับดีมากเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาภาษาเวียดนามและภาษาลาวอีสานกลับพบว่าความสามารถทางภาษาจะลดหลั่นลงตามกลุ่มอายุ กล่าวคือ คนไทยเชื้อสายเวียดนามที่มีอายุมากจะสามารถฟังและพูดภาษาเวียดนามและภาษาลาวอีสานได้ดีกว่าคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่อายุน้อยกว่า

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าค่าเฉลี่ยความสามารถทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุจะแตกต่างกัน แต่ก็ยังไม่สามารถตอบคำถามได้ว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำค่าเฉลี่ยของความสามารถทางภาษาเวียดนามทดสอบด้วยสถิติ f-test หรือ ANOVA พบว่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุมีความสามารถทางภาษาเวียดนามทั้งการฟังและการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 5 และตารางที่ 6)

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ (n=90)

ความสามารถในการฟังภาษาเวียดนาม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	2	66.600	33.300	26.458*	.000
	ระหว่างกลุ่ม	87	109.500	1.259		
	รวม	89	176.100			

* Sig. < .05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ (n=90)

ความสามารถในการพูดภาษาเวียดนาม	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	2	84.156	42.078	35.009*	.000
	ระหว่างกลุ่ม	87	104.567	1.202		
	รวม	89	188.722			

* Sig. < .05

ผู้วิจัยจึงทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความสามารถทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุมีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟังและการพูดภาษาเวียดนามแตกต่างกันกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 7 และตารางที่ 8)

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความสามารถในการฟังภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ

ความสามารถในการฟังภาษาเวียดนาม	**คนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ**	$\bar{x}$	**ต่ำกว่า 25 ปี 2.10**	**30-55 ปี 3.00**	**ตั้งแต่ 60 ปี 4.20**
	ต่ำกว่า 25 ปี	2.10	-	0.90*	2.10*
	30-55 ปี	3.00		-	1.20*
	ตั้งแต่ 60 ปี	4.20			-

* Sig. < .05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความสามารถในการพูดภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ

ความสามารถในการพูดภาษาเวียดนาม	**คนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ**	$\bar{x}$	**ต่ำกว่า 25 ปี 1.90**	**30-55 ปี 3.00**	**ตั้งแต่ 60 ปี 4.27**
	ต่ำกว่า 25 ปี	1.90	-	1.10*	2.37*
	30-55 ปี	3.00		-	1.27*
	ตั้งแต่ 60 ปี	4.27			-

* Sig. < .05

สรุปได้ว่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามทุกกลุ่มอายุมีความสามารถทางภาษาทั้งภาษาลาวอีสานและภาษาไทยอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ขณะที่ความสามารถทางภาษาเวียดนามอยู่ในระดับน้อยถึงมาก โดยเฉพาะกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี มีความสามารถทางภาษาเวียดนามทั้งการฟังและการพูดในระดับที่น้อย และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาเวียดนามยิ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุ ลดหลั่นอย่างเห็นได้ชัดเจน เมื่อพิจารณาความสามารถทางภาษาสามารถคาดการณ์ได้ว่า ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง เพราะทุกกลุ่มอายุมีความสามารถทางภาษาอื่นมากขึ้น แต่กลับมีความสามารถทางภาษาเวียดนามลดน้อยลง ซึ่งอาจนำไปสู่การเลือกใช้ภาษาอื่นตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จนในที่สุดก็อาจเกิดการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

5.3 การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาออกเป็น 2 แวดวง ได้แก่ แวดวงที่บ้านและแวดวงนอกบ้าน มีรายละเอียดดังนี้

การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามตามแวดวงที่บ้าน พิจารณาเป็นกลุ่มอายุ ดังนี้

กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้น เมื่อพูดคุยกับปู่/ย่า/ตา/ยาย และพ่อ แต่เมื่อต้องพูดคุยกับแม่จะเลือกใช้ภาษาลาวปนภาษาไทยทั้งหมด และยังพบว่าแทบจะไม่เลือกใช้ภาษาเวียดนามเลย

กลุ่มอายุระหว่าง 30-35 ปี ปรากฏว่ายังคงใช้ภาษาเวียดนามเมื่อพูดคุยกับพ่อ แม่ แต่ไม่ได้ใช้ภาษาเวียดนามภาษาเดียว เพราะเลือกใช้ภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสาน และใช้ภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสานและปนภาษาไทย แต่เมื่อพูดคุยกับลูกกลับเลือกใช้ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทย และเลือกใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียว

กลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ปรากฏว่ายังคงใช้ภาษาเวียดนามเมื่อพูดคุยกับลูก แต่ไม่ได้ใช้ภาษาเวียดนามภาษาเดียว เพราะเลือกใช้ภาษาเวียดนามปนภาษาไทย หรือภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสาน แต่เมื่อพูดคุยกับหลานกลับไม่ปรากฏว่าเลือกใช้ภาษาเวียดนามปนกับภาษาใด ๆ เลย แต่กลับพบว่าส่วนใหญ่เลือกใช้ภาษาไทยมากที่สุด (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุกับผู้ร่วมสนทนาตามแวดวงที่บ้าน

	ผู้ร่วมสนทนา	กลุ่มอายุ	ภาษาที่เลือกใช้[5]							
			V	L	T	VL	VT	LT	VLT	รวม
คนไทยเชื้อสายเวียดนาม	ปู่ ย่า	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	0.00	62.50	0.00	0.00	37.50	0.00	100
		30–55 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับปู่ย่า เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับปู่ย่า เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
	ตา ยาย	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	0.00	50.00	0.00	0.00	50.00	0.00	100
		30–55 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับตา ยาย/เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับตาเนื่องจากเสียชีวิตแล้ว ยาย/							
	พ่อ	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	22.22	55.56	0.00	0.00	22.22	0.00	100
		30–55 ปี	0.00	0.00	0.00	60.00	0.00	26.67	13.33	100
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยพ่อ เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
	แม่	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	100.00	0.00	100
		30–55 ปี	0.00	0.00	0.00	53.85	0.00	30.77	15.38	100
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยแม่ เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
	ลูก	ต่ำกว่า 25 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าไม่มีลูก							
		30–55 ปี	0.00	0.00	45.45	0.00	0.00	54.54	0.00	100
		ตั้งแต่ 60 ปี	0.00	0.00	20.83	16.67	33.33	29.17	0.00	100
	หลาน	ต่ำกว่า 25 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าไม่มีหลาน							
		30–55 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าไม่มีหลาน							
		ตั้งแต่ 60 ปี	0.00	25.00	50.00	0.00	0.00	25.00	0.00	100

การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามตามแวดวงนอกบ้าน พิจารณาเป็นกลุ่มอายุ ดังนี้

กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี มีลักษณะการเลือกใช้ภาษาปรากฏเช่นเดียวกับการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงที่บ้าน คือมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้น และยังพบว่าจะไม่เลือกใช้ภาษาเวียดนามปนกับภาษาใดเลยเช่นกัน

กลุ่มอายุระหว่าง 30-35 ปี มีแนวโน้มจะเลือกใช้ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทยมากขึ้น เมื่อต้องพูดคุยกับพ่อ แม่ และลูก และปรากฏว่ายังคงใช้ภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสานเมื่อพูดคุยกับพ่อและแม่ แต่เมื่อพูดคุยกับลูกลักษณะการเลือกใช้ภาษาปรากฏเช่นเดียวกับการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงที่บ้าน

[5] ผู้วิจัยใช้อักษรโรมันแทนภาษา ดังนี้ V แทน ภาษาเวียดนาม, L แทน ภาษาลาวอีสาน, T แทน ภาษาไทย, VL แทน ภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสาน, VT แทน ภาษาเวียดนามปนภาษาไทย, LT แทน ภาษาลาวอีสานปนภาษาไทย และ VLT แทน ภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสานและปนภาษาไทย และงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการเลือกใช้ภาษาเท่านั้น ดังนั้นการใช้คำว่า “การปนภาษา” จึงหมายถึงการปนภาษาในระดับคำ (Code Mixing) และการสลับภาษาในระดับประโยค (Code Switching)

กลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีลักษณะการเลือกใช้ภาษาปรากฏเช่นเดียวกับการเลือกใช้ภาษาตามแวดวงที่บ้าน แตกต่างกันเพียงแค่เมื่อพูดคุยกับลูกปรากฏว่ามีการเลือกใช้ภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสานและปนภาษาไทย (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 3 กลุ่มอายุกับผู้ร่วมสนทนาตามแวดวงนอกบ้าน

หมู่บ้านตาดทอง	ผู้ร่วมสนทนา	กลุ่มอายุ	ภาษาที่เลือกใช้							
			V	L	T	VL	VT	LT	VLT	รวม
	ปู่ ย่า	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	25.00	50.00	0.00	0.00	25.00	0.00	100
		30–55 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับปู่ย่า เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับปู่ย่า เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
	ตา ยาย	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	0.00	50.00	0.00	0.00	50.00	0.00	100
		30–55 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับตา ยาย/เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยกับตายาย เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว/							
	พ่อ	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	0.00	77.78	0.00	0.00	22.22	0.00	100
		30–55 ปี	0.00	0.00	0.00	40.00	0.00	46.67	13.33%	100
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยพ่อ เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
	แม่	ต่ำกว่า 25 ปี	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	100.00	0.00	100
		30–55 ปี	0.00	0.00	0.00	30.77	0.00	53.85	15.38	100
		ตั้งแต่ 60 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าในปัจจุบันไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อพูดคุยแม่ เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว							
	ลูก	ต่ำกว่า 25 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าไม่มีลูก							
		30–55 ปี	0.00	0.00	45.45	0.00	0.00	54.55	0.00	100
		ตั้งแต่ 60 ปี	0.00	0.00	20.83	8.33	29.17	29.17	12.50	100
	หลาน	ต่ำกว่า 25 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าไม่มีหลาน							
		30–55 ปี	กลุ่มตัวอย่างทุกคนระบุว่าไม่มีหลาน							
		ตั้งแต่ 60 ปี	0.00	25.00%	50.00	0.00	0.00	25.00	0.00	100

กล่าวโดยสรุป การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้งแวดวงที่บ้านและแวดวงนอกบ้านมีลักษณะที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ คนไทยเชื้อสายเวียดนามกลุ่มอายุต่ำว่า 25 ปี มีแนวโน้มจะเลือกใช้ภาษาไทยมากขึ้นทั้งในแวดวงที่บ้านและแวดวงนอกบ้านและแทบจะไม่เลือกใช้ภาษาเวียดนามเลย ขณะที่กลุ่มอายุ 30–55 ปี และกลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แม้จะพบว่ายังคงเลือกใช้ภาษาเวียดนามบ้างแต่ก็ไม่ได้ใช้ภาษาเวียดนามเพียงภาษาเดียว แต่กลับพบว่าเลือกใช้ภาษาเวียดนามปนกับภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาเวียดนามปนภาษาลาวอีสาน ปนภาษาไทย และปนทั้งภาษาลาวอีสานและภาษาไทย ซึ่งสามารถ

อธิบายได้ว่า เมื่อคนไทยเชื้อสายเวียดนามมีแนวโน้มที่จะใช้ภาษาอื่นมากขึ้นนั่นหมายความว่ากำลังเกิดการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

5.4 การประเมินสถานการณ์ทางภาษา

การประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามผู้วิจัยตีความจากผลวิเคราะห์จากภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา และการเลือกใช้ภาษาตามกรอบแนวคิดการประเมินสถานการณ์ทางภาษาของยูเนสโกโดยใช้เกณฑ์การสืบทอดภาษาจากรุ่นสู่รุ่นประกอบกับการตีความจากความสามารถทางภาษา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากภาษาแม่พบว่า กลุ่มอายุต่ำว่า 25 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนคนไทยเชื้อสายเวียดนามไม่ได้ใช้ภาษาเวียดนามเป็นภาษาแม่อีกต่อไป ภาษาเวียดนามจะอยู่ในระดับ 3 คือ เป็นภาษาที่ใกล้สูญอย่างแน่นอน (Definitively endangered) เพราะจากคำอธิบายของยูเนสโก (2003, p. 8) ระบุว่า ภาษาใกล้สูญระดับนี้คือภาษาที่เด็กและเยาวชนไม่ได้เรียนรู้เป็นภาษาแม่อีกต่อไป และเมื่อพิจารณาการเลือกใช้ภาษาของกลุ่มอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่เลือกใช้ภาษาเวียดนามปนกับภาษาอื่นเมื่อพูดคุยกับลูก (ซึ่งก็คือกลุ่มวัยกลางคน) และไม่เลือกใช้ภาษาเวียดนามเพื่อพูดคุยกับหลาน (ซึ่งก็คือกลุ่มเด็กและเยาวชน) ทั้งที่บ้านและนอกบ้าน และกลุ่มอายุระหว่าง 30-35 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มวัยกลางคนก็ไม่เลือกใช้ภาษาเวียดนามกับลูกทั้งที่บ้านและนอกบ้านเช่นกัน ดังนั้นภาษาเวียดนามจึงอยู่ในระดับ 2 คือ เป็นภาษาที่ใกล้สูญอย่างรุนแรง (Severely endangered) เพราะจากคำอธิบายของยูเนสโก (2003, p. 8) ระบุว่า ภาษาใกล้สูญระดับนี้คือภาษาที่มีผู้พูดเป็นคนรุ่นกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น แม้ว่ารุ่นพ่อแม่จะยังคงเข้าใจแต่โดยทั่วไปแล้วรุ่นพ่อแม่จะไม่พูดกับลูก ประกอบกับการพิจารณาความสามารถทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่ลดลง จึงสามารถสรุปได้ว่า ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นภาษาใกล้สูญที่อยู่ใน ***“ระดับใกล้สูญอย่างแน่นอนจนถึงระดับใกล้สูญอย่างรุนแรง”*** ซึ่งหากคนไทยเชื้อสายเวียดนามไม่ใช้ภาษาเวียดนามพูดคุยกันในชีวิตประจำวัน ภาษาเวียดนามในอำเภอธาตุพนมอาจสูญหายไป (Extinct) ในอนาคตอันใกล้นี้

6. อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แสดงให้เห็นว่าเป็นภาษาใกล้สูญนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้ภาษาแม่ ความสามารถทางภาษา และการเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามล้วนมีความสัมพันธ์กันและที่ลดหลั่นกันตามช่วงอายุที่ลดลงนั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ประการแรก มาตรการควบคุมชาวเวียดนามอพยพในช่วงการบริหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ราวปี พ.ศ. 2492 ที่จำกัดสิทธิด้านต่าง ๆ ของคนเวียดนามอพยพ ดังที่ นิภากร กำจรเมนุกูล (2556, น. 71-73) ได้กล่าวถึงมาตรการนี้ไว้ว่าเป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิในเรื่องที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน การเล่าเรียน และเรื่องสัญชาติที่ถูกกำหนดสถานะเป็นเพียง “ผู้อพยพ” แทนที่จะเป็น “คนต่างด้าว” หรือได้รับ “สัญชาติไทย” ทำให้คนเวียดนามในยุคนั้นเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นคนอื่นในสังคมไทย การเรียนรู้ภาษาเวียดนามในช่วงเวลานี้จึงอยู่ในรูปแบบ “ลักลอบ” หรือ “หลบซ่อน” เพราะภาครัฐไม่อนุญาตให้เรียน คนเวียดนามอพยพรุ่นหลัง ๆ แทบจะไม่ได้เรียนภาษาเวียดนาม นอกจากจะสอนกันเองภายในครอบครัว และต้องเรียนรู้ภาษาไทยจากชาวบ้านและสังคมรอบข้าง สอดคล้องกับทวี รุ่งโรจน์อุดมผล (สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2564) กล่าวถึงผลกระทบของมาตรการนี้ไว้ว่า คนเวียดนามอพยพจะไม่แสดงตนว่าเป็นคนเวียดนามให้บุคคลอื่นรับรู้และหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาเวียดนามกับบุคคลอื่น ขณะเดียวกันก็ต้องใช้ภาษาลาวอีสานและภาษาไทยเมื่อสื่อสารกับบุคคลต่างกลุ่ม

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า มาตรการนี้ทำให้คนเวียดนามอพยพจึงต้องเลี้ยงลูกและหลานของตนด้วยการใช้ภาษาลาวอีสานหรือภาษาไทยเป็นภาษาแม่แทนการใช้ภาษาเวียดนาม เมื่อลูกหลานเติบโตขึ้นจึงค่อย ๆ สอนภาษาเวียดนามควบคู่กันไป ดังนั้นลูกหลานคนเวียดนามอพยพจึงมีความสามารถทางภาษาได้หลายภาษา ทั้งภาษาลาวอีสาน ภาษาไทย และภาษาเวียดนาม แต่ถึงอย่างไร ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาเวียดนามก็พบว่า ความสามารถทางภาษาเวียดนามจะลดหลั่นลงตามช่วงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐพล ณ สงขลา (2563, น. 33-34, น. 39) ที่พบว่า ความสามารถทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ลดน้อยลงเป็นผลมาจากมาตรการและสภาพแวดล้อมที่บีบบังคับในอดีต และแม้ว่าในปัจจุบันสถานการณ์ได้คลี่คลายลงไปแล้ว

แต่ช่วงระยะเวลาที่ยาวนานทำให้คนไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่ได้กลายเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ไม่มีความสนใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์ใด ๆ กับเวียดนามหรือการมีส่วนร่วมต่อการรวมกลุ่มของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

ประการที่สอง นโยบายการให้สัญชาติไทยกับลูกหลานคนเวียดนามอพยพในช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ระหว่าง พ.ศ. 2531 – พ.ศ. 2534 ซึ่งเฟื่องฟ้า ลัยมณี (2556, น. 67-69) ได้อธิบายไว้ว่า นโยบายการให้สัญชาติแก่ชาวเวียดนามอพยพตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติต่อญวนอพยพระหว่าง พ.ศ. 2533 – พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2540 เป็นนโยบายที่ช่วยแก้ไขปัญหาคนเวียดนามอพยพโดยการให้สัญชาติไทยกับลูกหลานคนเวียดนามอพยพ ขณะที่คนเวียดนามอพยพรุ่นพ่อแม่ก็ได้รับสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรการต่าง ๆ ในอดีตก็เริ่มผ่อนปรนมากขึ้นทำให้ความเป็นอยู่ของคนเวียดนามอพยพดีขึ้นตามลำดับ ขณะที่กรรณิการ์ วรหาร (2556, น. 161) ได้กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า เมื่อรัฐบาลเริ่มประกาศใช้นโยบายการให้สัญชาติไทยกับลูกหลานคนเวียดนามอพยพ ทำให้ลูกหลานกลายเป็นเป็นคนไทยใหม่ เพราะมีความเป็นเวียดนามลดลงและดำเนินชีวิตแบบคนไทยมากขึ้น บางครอบครัวไม่เปิดรับความเป็นเวียดนามเนื่องจากมีพ่อหรือแม่เท่านั้นเป็นคนเวียดนาม จึงทำให้ความรู้สึกของการเป็นลูกหลานชาวไทยเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ความเป็นเวียดนามลดลงจนแทบจะเป็นคนไทยเต็มตัวในรุ่นหลานหรือเหลนหรือรุ่นที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเมื่อคนไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่มีสำนึกความเป็นไทยมากกว่าความเป็นเวียดนาม อัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามย่อมถูกกลืน ดังที่ของณัฐพล ณ สงขลา (2563, น. 16, น. 33) กล่าวไว้ว่า คนเวียดนามอพยพหลายครอบครัวตัดสินใจละทิ้งอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนาม พยายามปกปิดและไม่ส่งผลต่ออัตลักษณ์นี้สู่ลูกหลาน และพยายามแสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทยในทุกทางเพื่อให้ได้รับการยอมรับและอยู่ร่วมในสังคมไทยได้อย่างปรกติสุข จึงอาจกล่าวได้ว่านโยบายนี้อาจส่งผลโดยตรงต่อสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญอีกประการของคนไทยเชื้อสายเวียดนามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประการที่สาม นโยบายภาษาในการจัดการศึกษา เมื่อลูกหลานคนเวียดนามอพยพได้รับสถานะทางกฎหมายก็มีโอกาสเข้าเรียนในระบบการศึกษาของไทยซึ่งใช้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ภาษาไทยมีความสำคัญต่อคนไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นใหม่มากยิ่งขึ้น ซึ่งกรรณิการ์ วรหาร (2556, น. 161) นิภากร กำจรเมนุกูล (2556, น.

89) และเฟื่องฟ้า ลัยมณี (2556: 144-145) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ระบบการศึกษาแบบไทยทำให้คนไทยเชื้อสายเวียดนามเปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยเป็นหลักเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการสื่อสาร สอดคล้องกับสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2547, น. 13-14) กล่าวไว้ว่า การกำหนดนโยบายทางการศึกษาหรือระบบการศึกษาที่ใช้เฉพาะภาษาราชการเพียงภาษาเดียวทำให้ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในสังคมไทยหมดความหมายลง เด็กและเยาวชนไม่เห็นประโยชน์ของภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนอีกต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่า นโยบายภาษาในการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตที่บังคับให้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนก็อาจเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

ประการที่สี่ คือ ศักดิ์ศรีของภาษา (Language Prestige) โดยสามารถจัดลำดับชั้นทางภาษาในสังคมไทยได้หลายระดับ ทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547, น. 31) และสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2549, น. 11) อธิบายถึงลำดับชั้นทางภาษาในสังคมไทยไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่อยู่ในระดับสูงสุด ทำหน้าที่เป็นภาษาราชการหรือเป็นภาษาประจำชาติ เป็นภาษาที่ใช้ในส่วนราชการและสื่อสารมวลชนต่าง ๆ รองลงมาคือภาษาประจำภูมิภาค เช่น ภาษาลาวอีสาน ซึ่งใช้เป็นภาษากลางในเขตภาคอีสาน เป็นต้น และภาษาที่ใช้ในระดับชุมชนท้องถิ่น คือภาษาแม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ใช้กันในระดับครอบครัวและชุมชน ภาษาเวียดนามในอำเภอธาตุพนมก็จัดอยู่ในภาษาระดับชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มภาษาในเมืองและตลาด เพราะเป็นภาษาที่พบได้ในเขตตัวเมืองหรือตลาดโดยเฉพาะในภาคอีสานตอนบน ขณะที่ณัฐพล ชารีรักษ์ (2563, น. 196-197) และณัฐพล ชารีรักษ์ และวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (2564ข, น. 72) ได้กล่าวถึงศักดิ์ศรีของภาษาในอำเภอธาตุพนมไว้ว่า ภาษาไทยและภาษาลาวอีสานเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เมื่อภาษาไทยและภาษาลาวอีสานมีศักดิ์ศรีสูงกว่าภาษาเวียดนามจึงเป็นเรื่องปกติที่คนไทยเชื้อสายเวียดนามทุกกลุ่มอายุมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ทั้ง 2 ภาษานี้แทนภาษาเวียดนามในทุกแวดวงการใช้ภาษา เพราะเป็นภาษาที่มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวัน เมื่อภาษาไทยและภาษาลาวอีสานเข้ามามีบทบาทมากขึ้นก็ย่อมส่งผลต่อภาษาเวียดนาม ดังที่สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2547, น. 207) กล่าวไว้ว่า เมื่อภาษาไทยและภาษาลาวอีสานเริ่มข้ามาแทนที่ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์

จึงทำให้ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์มีการเปลี่ยนแปลงและลดความสำคัญลงไปเรื่อย ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า ศักดิ์ศรีของภาษามีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ทั้งนี้ณัฐพล ชารีรักษ์ (2563, น. 203-204) ได้สรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายภาษาในการจัดการศึกษาและศักดิ์ศรีของภาษาในสังคมไทยสรุปได้ว่า นโยบายที่ใช้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นอีกหนึ่งนโยบายสำคัญของนโยบายส่งเสริมการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาเดียว (Monolingual Policy) ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นโยบายนี้มีผลทำให้ภาษาไทยถิ่นกลาง (Dialect) ถูกยกให้มีสถานะสูงขึ้นเป็นภาษามาตรฐาน (Standard Language) จนในที่สุดก็ได้รับการยอมรับให้เป็นภาษาประจำชาติ (National Language) และการเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงที่สุดในสังคมไทย ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ถูกลดบทบาทลงอย่างเห็นได้ชัดเจนภายในไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ดังเช่นผลการศึกษาของพัชรา อัมพวานนท์ (2551), ยูทากะ โทมโอกะ (2552), สราวุฒิ ไกรเสม (2552), พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล (2554), เบญจนา เสนไสย (2556), บุษบา แฝงสาเคน (2557), นวพล กรรณมณีเลิศ (2559), สุทธิดา จันทร์ดวง (2560) และวรรธนะ ปัญบุตร และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2561) ที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ภาษาไทยแทนการใช้ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตน กลุ่มผู้สูงอายุเองแม้จะยังคงเลือกใช้ภาษาประจำกลุ่มชาติพันธุ์ของตนแต่เลือกใช้ในบางสถานการณ์หรือในบางแวดวงเท่านั้น ขณะที่การเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนามก็ไม่แตกต่างกันมากนัก ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนเลือกใช้ภาษาไทยและภาษาลาวอีสานในแทบจะทุกแวดวง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของฝ่าม แทนห์ ฮ่าย (2559) และ Thanh & Chanthao (2016) พบว่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดอุดรธานีเลือกใช้ภาษาเวียดนามน้อยลงและใช้ภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น ภาษาเวียดนามจึงมีแนวโน้มจะสูญหายไปในอนาคตอันใกล้นี้

และประการสุดท้าย ลักษณะทางภาษาของภาษาเวียดนาม ภาษาเวียดนามเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer) ขณะที่ภาษาไทยและภาษาลาวอีสานซึ่งเป็นภาษาของคนส่วนใหญ่ในอำเภอธาตุพนมจัดอยู่ตระกูลภาษาไท (Tai) และทั้ง 2 ภาษามีทั้งระบบเสียงและคำศัพท์พื้นฐานที่เหมือนหรือคล้ายคลึง และเมื่อนำคำศัพท์มาสร้างเป็นประโยคเพื่อสื่อสารก็สามารถสื่อสารกันได้เข้าใจในระดับหนึ่ง

ทำให้คนในพื้นที่อำเภอธาตุพนมที่ใช้ภาษาไทยก็สามารถสื่อสารกับคนที่ใช้ภาษาลาวอีสานได้อย่างเข้าใจ ขณะที่ภาษาเวียดนามกลับไม่เป็นเช่นนั้น ด้วยลักษณะทางภาษาเวียดนามที่อยู่ต่างตระกูลภาษา มีคำศัพท์พื้นฐานและคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันต่างกัน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ลักษณะทางภาษาของภาษาเวียดนามอาจจะมีผลทำให้ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนมอยู่เป็นภาษาใกล้สูญด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ยังคงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับนักภาษาศาสตร์และนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ควรศึกษาค้นคว้าต่อไป

กล่าวโดยสรุป ภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงควรเป็นหน้าที่ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทุกคนและทุกช่วงวัยที่จะต้องร่วมกันธำรงภาษาเวียดนามให้อยู่คู่กับคนไทยเชื้อสายเวียดนามต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

7.1.1 ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลการวิจัยเพื่อจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายภาษาและการวางแผนภาษาโดยเฉพาะสมาคมไทย-เวียดนาม จังหวัดนครพนม และสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอำเภอธาตุพนม ตลอดจนสถานศึกษาในอำเภอธาตุพนมสามารถนำผลการวิจัยเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับภาษาแวะวัฒนธรรมเวียดนามในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

7.1.2 สามารถนำระเบียบวิธีวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินสถานการณ์ทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในจังหวัดนครพนมและพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยที่อยู่แวดล้อมภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่า เช่น การประเมินสถานการณ์ทางภาษาแสกของคนไทแสกในตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม หรือการประเมินสถานการณ์ทางภาษาผู้ไทของคนผู้ไทในตำบลนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานเป็นกลุ่มใหญ่ และพื้นที่ดังกล่าวมีภาษาลาวอีสานและภาษาไทยเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีสูงกว่า เป็นต้น

7.2 การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

7.2.1 ควรประเมินสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งอาจศึกษาในระดับชุมชนที่มีคนไทยเชื้อสายเวียดนามอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น หรือศึกษาในระดับอำเภอ หรือศึกษาในระดับจังหวัด

7.2.2 ควรเปรียบเทียบสถานการณ์ทางภาษาเวียดนามของคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยว่าชุมชนแต่ละชุมชนมีสถานการณ์ทางภาษาแตกต่างกันหรือไม่

7.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ทำให้สถานการณ์ทางภาษาเวียดนามอยู่ในสถานการณ์ใกล้สูญโดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากคนไทยเชื้อสายเวียดนามและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งจะได้ข้อมูลอย่างลุ่มลึกมากขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณนายทวี รุ่งโรจน์อุดมผล นายกสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอำเภอธาตุพนม นายสมปอง อุดมเลิศปรีชา และนายสมศักดิ์ ตันติเวชกุล รองนายกสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอำเภอธาตุพนม นายพงษ์เทพ โรจน์วิรัตน์ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอธาตุพนม ที่ให้ความช่วยเหลือตลอดการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

9. เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ วรหาร. (2556). *การสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นเวียดนามของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน,

จตุพร ดอนโสม. (2551). *การสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามบ้านนาจอก ตำบลหนองญาติ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, บัณฑิตวิทยาลัย.

ณัฐพล ชารีรักษ์. (2563). *การเลือกใช้ภาษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไทในโรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, บัณฑิตวิทยาลัย.

ณัฐพล ชารีรักษ์ และวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (2564ก). การเลือกใช้ภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11*(1), 1-24.

ณัฐพล ชารีรักษ์ และวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา. (2564ข). ภาวะหลายภาษาของวัยรุ่นผู้ไทในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 10*(1), 54-80.

ณัฐพล ณ สงขลา. (2563). *บทบาทของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม: ศึกษาระหว่าง ค.ศ. 2001-2019.* หลักสูตรนักบริหารการทูต (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล). สถานบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปกร กระทรวงการต่างประเทศ.

ทวี รุ่งโรจน์อุดมผล. (2564, 27 เมษายน). นายกสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. [สัมภาษณ์].

นวพล กรรณมณีเลิศ. (2559). *ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกใช้ภาษาของชาวไทยพวนอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, บัณฑิตวิทยาลัย.

นิภากร กำจรเมนุกูล. (2556). *การสื่อสารการเมืองของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

บุษบา แฝงสาเคน. (2557). *การเลือกใช้ภาษาและทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยถิ่นโคราชของประชากรชาวไทยโคราช.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย.

เบญจนา เสนไสย. (2556). *การเลือกภาษาและการสลับภาษาระหว่างภาษาเขมรถิ่นไทยและภาษากลางของชาวบ้านหนองเข้ ตำบลสุขสบูรณ์ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, บัณฑิตวิทยาลัย.

ฝ่าม แทนห์ ฮ่าย. (2559). *ความสามารถในการใช้ภาษาและการเลือกใช้ภาษาของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, บัณฑิตวิทยาลัย.

พงษ์เทพ โรจน์วิรัตน์. (2564, 27 เมษายน). ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. [สัมภาษณ์].

ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์).* กรุงเทพฯ: บริษัทรุ่งศิลปะการพิมพ์.

พัชรา อัมพวานนท์. (2551). *การธำรงและการเปลี่ยนภาษาในชุมชนมอญ กรณีศึกษาชุมชนบางขันหมาก ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย.

พิมพ์ชนา พาณิชย์กุล. (2554). *การเลือกภาษาและการธำรงภาษาของคนไทยเชื้อสายมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.

เฟื่องฟ้า ลัยมณี. (2556). *การผสมกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดสกลนคร.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย.

มธุรส คุ้มประสิทธิ์. (2562). การศึกษาสถานภาพทางภาษาของภาษามอญที่ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการ *Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 12*(4), 1747-1766.

ยูทากะ โทมโอกะ. (2552). ทัศนคติต่อภาษาและการเลือกภาษาของคนไทยอีสานที่มีอายุต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญา-มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย.

วรรธนะ ปัญบุตร และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2561). การเลือกภาษาของชาวผู้ไทอำเภอคำม่วงและอำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการ Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11*(3), 1747-1766.

สราวุฒิ ไกรเสม. (2552). *การธำรงและการเปลี่ยนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อุรักละโวยในตำบลรัษฎา อำเภอเมืองหวัดภูเก็ต.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย.

สุทธิดา จันทร์ดวง. (2560). การแปรการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาผู้ไทกะป่องประเทศไทยและสาธารณรัฐ-ประชาธิปไตยประชาชนลาว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2547). ความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์: ทรัพยากรล้ำค่าหรือปัญหาที่แก้ไม่ตก. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 23*(2), 15-24.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2548). วิกฤตทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์: ปัญหาหรือโอกาส. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม. 24*(1): 5-9.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 25*(2), 5-17.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. และคณะ. (2547). *แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2532). *คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Crystal, D. (2000). *Language Death.* Cambridge: Cambridge University Press.

Lenore A. Grenonle. (2011). Language Ecology and Endangerment. In Peter K. Austin and Julia Sallabank (Ed.), *The Cambridge Handbook of Endangered Languages.* (pp. 27-44). New York: Cambridge University Press.

Isa, B. Z., Ahmed H. K. & Grema, Y. (2014). *Language Death and Endangered Language. IOSR Journal Of Humanities And Social Science.* 19(10), 46-48.

Thanh, P. H. & Chanthao, R. (2016). Language Competence and Choice of Vietnamese-Thais in Thailand. *Journal of Mekong Societies,* 12(3), 65-81.

UNESCO. (2003). *Language Vitality and Endangerment.* Presented at the International Expert Meeting on UNESCO Programme Safeguarding of Endangered Languages, Paris: UNESCO Ad Hoc Expert Group on Endangered Languages.